

Ngakchia te cacawnnak ah lentecelh bu in cacawnnak a um

Lentecelh cu zei dah a si? Ngakchia sin ah lentecelh duhnak kha a chuak tawn, ngakchiahna cacawnnak leh thanchonak leh mah le i theihnak ca ah a bia pi ngai. Lentecelh ning a tam pi a um, a dangdang an um, inn chung lei leh a lenglei ah mi pa khat nak in tam deuh he zong i celh khawh a si, mah ca zong mica zong si seh a sullam ngeingai leh man ngeingai a si ko lente celh nak i tel ve hi cu, khuaruah khawh nak le laksawng ngah khawhnak leh i nomhnak ah tel khawh a si.

“Ngakchia ca lentecelhnak nih hin thilthar cawnnak, thilthar tuah khawhnak, thanchonak, ruahkhawhnak bantuk caantha tampi a bomh khawh. Lentecelhnak nih hin ngakchia biahal khawh nak, buainak chung in i remh khawh nak, bia har taktak mi theihkhawh nak a bomh khawh. Lentecelhnak nih hin ngakchia khuaruah khawh nak leh an lungthlitum theihkhawh nak leh cawn khawh nak caan a pek khawh.” (EYLF, 2009 p.15)

Cawnnak vawlei vialte kan hmuh nak bantuk in ngakchia cawnnak leh thanchonak cu an ton cia mi cungah ruahchannak tak he lentecelhnak ih an va tel nak caan ah a si.

Ngakchia te cawnnak ih ngakchia hna he riantuantu cawnpaiktu saza hna hi Taangcheu cawnnak, ngakchia zohkhennak, Innchungkhar Chuncaan ah zohkhennak leh Siangdih caan ih ngakchia zoh khen nak bantuk in mi pakhat te cio ih lung duhnak leh ngakchia pakhat cio herhnak hna zong kha caan

an i remh khawh. Cawn piak tu hna nih hin ngakchia hna inn chunglei leh a lenglei ah zalong ngai in an cawlcangh khawhnak hnga cawnnak thil vialte zong kha an pek ko hna lai.

Cawnpiak tu hna nih hin ngakchia vialte cacawn duh nak lung thin a ngeih khawhnak hnga phun dang dang cawnnak he an bomh hna lai, hngalh duhnak leh biahal duhnak leh an mah an pawngkam te theihngalh duh nak leh mihna he i ton duhnak an ngeihkhawh nak hnga caah cacawn ning a dang dang kha an hman lai. Lentecelh nak thawng in ngakchia hna nih hin khuaruah khawhnak, biatak si lo mi, thilthar sernak, thilthartuah duhnak, biahalnak, holh, bia ngainak, ruahnak, tonghnak leh rim theihnak zong kha an ngeikhawh. Lentecelh nak ah hin i remhnak buainak chung in remh thannak, zuam chihnak, thil thar theihnak, thil zei tin dah an ser tiah theih khawhnak hna hi an tel chih dih. An cawn caan ah a mah te in, an dang hna he i celh ning kha a cawng lai, hawi an ser hna lai, i hawi komh ning leh a pawng kam um mi hna cawnpiak tu leh a dang ngakchia hna i bo chan nak zong a thang cho khawh lai. Lentecelh nak nih hin teinak sunnak, tuahsualnak, thilthartheihnak, tikhawh nak, ruahnak i hrawmti leh thil tih khawhnak, a thar in ngeihnak leh thilthar theihkhawh nak hnga ngakchia nih an ngei khawh.

Cawnpiak tu hna nih hin inn chung leh aleng lei lentecelhnak an ton cia mi cungah an i timh chungnak kha an ngei ban tuk in mah bantuk thil hnakha an hmu khawh lai, zuk suai nak, thil ahh leh peh than nak caah cehrep leh

kaw, thil chia hman than mi, thil hna he inn ti ban tuk ser nak, celh nak thil, zuk ti ban tuk bet chih mi puzzle, a hnawk mi lentecelh nak, kutdawng suai mi, nawncek he i celh nak, thetse he rawl chumh bantuk lentecelh nak, nawncek leh changvut cawhchih mi, darama ban tuk celh nak, puan i aih ter lentecelh nak, zukte he i celh nak, zuk suai nak, sobul he i celh nak, lam nak, hlasak nak, thing cung kai nak, i hlawk chihnak, tlik nak, hrilonh nak, mirang holh leh hloh dang he tuan bia ngai nak, tuan bia chimh nak, mah ruah ning in lentecelh nak, cauk rel nak, ti he lentecelh nak, dum tuah nak leh adang thil tuah nak vialte hna an si.

Lentecelh nak hi ngakchia hna caah a bia pi ngai mi a si. Mah nih hin an mah ca ih an nun nak ah leh an i theih khawh nak hnga a bomh khawh hna lai. A caan ah cun ngakchia hna nih an mah lawng an i celh tawn, mi dang pakhat he asi lo ah a dang pahnih he an celh ti tawn, a caan ah cun mi tam pi he an celh ti tawn. Lentecelh cu hnachehnak leh dai ten a si lo ah mi caah leh mah caah a si tawn.

Lentecelh nak nih hin ngakchia pumrua than nak leh mah leh mah i bochan khawh nak, thathang a hme mi leh a ngan mi thawn nak leh ngakchia hna thiltha an theih khawh nak thancho nak hnga a bawmh khawh.

Ngakchia hna an ruah nak ban tuk in an hmuh mi thil cung ah hin tuah khawh nak zong an hman pah tawn. Tahchun nak ah, rawl i chumh ter nak, ngakchia te zohkhenh nak, mitat riantuan tu, sazavuan, a si lo ah chaw zuar tu. Mah hna nih hin kan mi phun

lak ih cawl cangh nak ah ngakchia hna phun dang dang theih khawhnak hnga an cawng khawh.

A ning te ih cawn nak leh theihhngalh nak caah cawn piak nak leh thiam khawh nak hnga ngakchia nih an ralrin hlan ah cawnpiak a si ah cun ngakchia hna an ral a chia, i phuah than an duh, ruah lo mi an zia a puang khawh, a si lo ah an ngeih a chia. Lentecelh bu ih cacawn nak cu ngakchia hna an mah sih nak te cung ah an cawng khawh ih theihhngalh nak ca zong ah an ral a tha ih thiam khawh nak zong an herh ban tuk in i nomh nak leh thil tam pi cawn khawh nak an ngei khawh.

Ngakchia hna ngakchia te cawn piak nak in siang inn pi ah an va thial than caan ah hin lentecelh bu in an cawn mi nih hin a ning ih cacawn nak a thar in theih nak caah tam pi a bomh khawh lai.

Cawnpiak tu hna an hman mi cawnpiak nak ning kha a saang ngai mi a si. Kan sin ih a cawng mi ngakchia hna kan cawnpiak mi hna hi a tam deuh cu a ning ih cawnpiak nak, hla lei leh tuanbia leh bia i ruah ti nak hna hi a si. Caan a rauh hlan ah ngakchia hna nih hin an mah ten biakhiah khawh nak an ngei cawlh, khui ka dah ka celh lai, ho he dah kan celh ti lai ih ze i caan tiang ka celh lai tiah an lentecelh nak nih khan caan hman ning zong an thiam cawlh khawh. Cawnpiak tu hna nih ngakchia an herh ning in bomh nak leh chimh nak he an bomh khawh fawn.

Ze i ban tuk in ngakchia nih an lentecelh ning kha bia an va khiah

zong ah hi ka ah hin a phung te kan ngei caah mi dang nih zong an lung tlin pi mi cawnpiak nak hi a si. Mah a phung nih cun ngakchia hna a him mi um nak a si lai, lentecelh nak thil hna zong kha tha ten an zoh kenh khawh lai ih, tih nak um lo nak hnga leh remh nak caah zong an bomh lai. Tahchun nak ah, ngakchia hna an mah caan te ah pipen awk nak caan an serh chumh tawn, mah ti hin caan ih serh ter mi nih hin ngakchia khuaruah khawh nak, buai nak i remh khawh nak, mi he i hawikomh nak leh mi va bomh khawh nak, nambat leh ca lei thiam khawh nak hnga a bomh khawh. A phung in a sawsawh ten a si khawh mi leh a rem ning in ngakchia kum leh an mah si khawh ning ten a herh mi theih khawh nak hnga an mah caah ah an ruahchan mi a si.

Mah lentecelh nak nih hin ngakchia theihhngalh khawh nak leh a thar ih ruah nak leh tuah duh nak lung an ngei khawh lai. Tahchun nak ah, thetse cung ah ti an bung h cun thetse nih a zuh dih lai, mah hnu lawng ah ti khor ban tuk in an ser khawh lai. Ngakchia hna nih ti hrai zeizat dah ka hman khawh ti kha an rel khawh lai. Mah hna nih hin science lei ca cawn nak leh Maths tuat khawh nak hnga a bomh lai.

Ngakchia hna an i celh nak hmun ah na zoh hna ah cun an mah ten an i timh cia ning leh an hmuh ning in an tuah mi hna, theih nak, tongh khawh leh a caan ah an mah pawng kam te ih cawn duh nak hnga kan hmuh khawh hna lai.

Ngakchia hna nih hin an tuah cia mi hi an tuah than leng mang tawn, an i zuam chih, an cawng ih an tuah than

duh nak, an mah ten cung lei ah kai khawh nak a si lo ah jig-saw puzzle (zuk te te remh tuah nak), mah puan aih mi kha mah ten chiah than khawhnak, a si lo ah puan aih kor hlum, a hmet nak te ah dinh khawh nak, mah ten cehrep hman ning, hrilon a si lo ah pipen cung ah mah ten i nam chih nak. Tei nak thiam nak a ngan mi leh a hme mi lak sawng ngakchia ca inn chung kar ca leh cawnpiaak nak lei a bomh tu cawnpiaak tu saya hna caah lak sawng ser piaak a si.

Lentecelh nak nih hin ngakchia hna holh khawh nak leh biahal nak, thancho nak leh tuah peng a herh mi ca fang leh holh, ca rel, nambat leh hawikomh nak thiam khawh nak hnga caan tha tam pi a chuah pi khawh. Lentecelh nak thawng in ngakchia hna ze i ban tuk in dah hawikomh ning leh mi dang he i peh tlaih khawh nak hnga an cawng chih lai.

Ground Floor, 9-11 Stewart Street, Richmond, 3121
 tel: +61 3 9428 4471 fax: +61 3 9429 9252
 email: fkacs@fka.org.au web: www.fka.org.au
 FKA Children's Services Inc. 215663278505573